

Opvoeden is kennen en erkennen

07-06-2012 | Bijlage 'Gezin' | Anne-Mette Vergunst

Opvoeden leer je uit de praktijk. Niet uit boekjes. Toch kan concreet advies rondom opvoedingsproblemen wel een hoop verlichting geven. Opvoedingsliteratuur is niet normgevend. Die dient als motor om het bewustwordingsproces op gang te brengen, aldus orthopedagoog en EH-directeur drs. Els van Dijk.

Voor de Tweede Wereldoorlog ging opvoeden vanzelf. De praktijk was het richtsnoer voor het denken. Maar met de seksuele revolutie en de opkomst van de moderne media stroomden allerhande nieuwe denkbeelden over het opvoeden en de rol van de vader en moeder de gezinnen binnen. Opvoeding is daarmee haar vanzelfsprekendheid van vroeger kwijtgeraakt. De jeugd van tegenwoordig lijkt er, volgens velen, ook niet op vooruit te gaan. Jeugdcriminaliteit en onverschilligheid onder jongeren nemen hand over hand toe en oude normen en waarden worden niet meer als vanzelfsprekend geaccepteerd. Kortom, ouders zitten met hun handen in het inmiddels grijs geworden haar.

Liefde en erkenning

Orthopedagoog Els van Dijk moet niets hebben van dat weeklaag over lastige jongeren. De directeur van de Evangelische Hogeschool komt in haar werk dagelijks studenten tegen die 'dwars' gedrag vertonen. Toch zegt dat volgens haar niets over de student of het kind, maar is het slechts een symptoom.

Van Dijk: "Gedrag heeft altijd een dieperliggende oorzaak. Zelfs de grootste doerak heeft behoefte aan liefde en erkenning. Als ouder moet je in staat zijn de vraag te stellen die je kind in zijn gedrag stelt. Negatief gedrag komt voort uit een bepaalde behoefte of een verlangen naar iets wat het kind mist."

Zelfkennis

Opvoeden begint, volgens Van Dijk, bij het kennen van jezelf. "Je moet weten wat er onder de waterspiegel zit; wat je drijft en motiveert. Je moet je eigen hart kennen, voordat je het verbindt aan dat van je kind. Wie niet bij zijn eigen hart kan komen, kan ook niet bij dat van zijn kinderen komen.

Volwassenen zijn nodig als rolmodel en identificatiefiguur die volwassenheid en volwaardigheid uitstralen; die ook een visie hebben ontwikkeld op het leven en dat weten over te dragen."

Relatie

Volgens Van Dijk is het opbouwen van een echte relatie met je kinderen de basis van iedere opvoeding: "Kinderen zijn als eerste gaven die God op je weg plaatst. Als ouder heb je de verantwoordelijkheid om deze geschenken als kostbare schatten op te voeden tot Zijn eer en glorie. Een relatie opbouwen met je kinderen betekent dan ook hard werken, net als in een huwelijk. Een relatie bouwt zichzelf niet op, maar moet actief opgebouwd en onderhouden worden. Persoonlijke warmte en aandacht is in het contact met je kinderen van levensbelang. Elk kind heeft van jongs af aan de diepe behoefte om gekend en erkend te worden. Dan pas krijg je verbinding met het hart. De Heere God doet dit niet anders in Zijn omwandeling op aarde. Het verhaal van Zacheüs is tekenend voor Zijn manier van omgaan

met de ander, en ook met je kinderen. Hij gebiedt Zacheüs niet uit de boom te komen, maar vraagt hem of Hij in zijn huis mag komen en met hem de maaltijd mag gebruiken. Dat is een warme en liefdevolle benadering en geen harde afstraffende of zelfs moralistische benadering." Opvoedingsliteratuur kan binnen de opvoeding een goede ondersteunende rol spelen, mits het je, volgens Van Dijk, stimuleert in je eigen denken. Daarbij is het belangrijk dat je kritisch kijkt of de opvoedingsmethoden en adviezen bij je passen. Van Dijk: "Opvoedingswijsheden uit boeken, die niet van jezelf zijn, hebben geen nut. Je moet jezelf erin terugzien, en je gevoel moet aansluiten bij het boek. Het moet als het ware een grote herkenning zijn, waardoor het toepassen van de adviezen op een natuurlijke manier gaat. Bij het zoeken naar een goed boek over opvoeding moet je vooral kijken of je eigen denken geprikkeld en uitgedaagd wordt.

Sommige boeken blijven steken bij slechts wat concrete stappenplannen, maar je eigen houding en christelijke levensfilosofie zijn het belangrijkste. Daar komen de praktische handelingen vanzelf uit voort."

Verantwoordelijkheid

Opvoeden betekent dat een kind leert vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid te handelen. Het gaat erom het verlangen op te wekken bij kinderen en jonge mensen om grenzen te respecteren. Opvoeden is geen emmer vullen, maar een vuur ontsteken. Verlangen moet de richting aangeven, niet de dwang of de plicht. Dat betekent maatwerk bij ieder kind. Daarbij is openheid van levensbelang. "Je kunt jongeren pas begeleiden en opvoeden als je weet wat er speelt in hun wereld. Geef ogen en oren goed de kost en noem de dingen bij hun naam. En dat altijd weer vanuit een liefdevolle houding: ik weet waar je last van hebt en ik weet hoe dat voelt. Het gaat om de boodschap die je brengt én uitstraalt. Als je het een zegt en het ander doet, maak je jezelf totaal ongeloofwaardig." Naast het lezen van opvoedingsliteratuur is het, volgens de orthopedagoge, ook belangrijk dat opvoedende ouders elkaar onderling steunen en dienen: "Praat met elkaar over zaken die binnen de opvoeding spelen. Het is geen schande als er dingen anders lopen dan je wilde. Opvoeden is een proces, een ontwikkeling, waarbinnen je heel veel kunt leren."